7/1757

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

SAYI : B.07.0.GEL.0.82/8211-288
KONU: Soru Önergesi 11.02.04*005473

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 12.01.2004 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1757-4169/14671 sayılı yazısı.

Kırşehir Milletvekili Sayın Mikail ARSLAN'ın tarafıma tevcih ettiği 7/1757-4169 esas nolu yazılı soru önergesinin 1,2 ve 3 numaralı bölümlerinde yer alan ve Bakanlığımızla ilgili hususlara ilişkin cevabımız aşağıda açıklanmıştır.

Bilindiği gibi, Serbest Bölgeler Kanunu, Türkiye'nin 24 Ocak 1980 Kararları sonucu ithal ikameci politikaları terk edip dış ticarette serbestleşmeye gitmesi ve ihracata dayalı sanayileşme politikalarını uygulamaya koymasıyla birlikte, ihracata dayalı üretimin artırılması, yabancı sermaye ve teknoloji girişinin hızlandırılması, ekonominin girdi ihtiyacının ucuz ve düzenli şekilde temin edilmesi, uluslararası pazarlama olanaklarının değerlendirilmesi ve dış ticarette rekabetin sağlanması amacıyla yürürlüğe konulmuştur.

Türkiye'de uygulanmakta olan serbest bölge rejiminin en belirgin özelliği, bölgede faaliyette bulunan kullanıcılara (mükelleflere) hiçbir koşula bağlı olmaksızın tanınan, sınırsız ve süresiz vergisel teşviklerdir. Bu teşvikler, 06.06.1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 6 ncı maddesinde yer alan, bölgede vergi, resim ve harç mükellefiyetlerine dair hükümlerin uygulanmayacağı ve bölgede elde edilen kazançların Türkiye'nin diğer yerlerine getirilmesi halinde gelir ve kurumlar vergisinden muaf olacağına ilişkin düzenlemelerde ifadesini bulmaktadır.

Serbest bölgelerin faaliyette bulunduğu dönemlere ilişkin uygulama sonuçları, bu bölgelerin kurulmasında birincil sırada yer alan ihracatın arttırılması amacına ulaşılmadığını göstermektedir. Bugüne kadar serbest bölgelerde gerçekleştirilen özel yatırımların toplam tutarı dikkate alındığında, 3218 sayılı Kanunda öngörülen yatırım ve üretimi artırma, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırma amaçlarının da istenilen düzeyde gerçekleşmediği görülmektedir.

Serbest bölgelere sağlanan vergi teşvikleri, ötedenberi yurtiçinde faaliyet gösteren ve bu teşvikler olmasaydı dahi yine bu faaliyetlerine devam edecek olan bazı firmaları salt vergiden kaçınmak amacıyla bu bölgelerde şube açmaya veya tamamen bu bölgelere taşınmaya özendirmiş, bunun sonucunda ortaya çıkan vergi kayıplarının yanısıra, bu firmaların transfer fiyatlandırması ve peçeleme – perdeleme sözleşmeleri yoluyla vergi planlaması yapmasına, yurt içi vergi tabanının erozyona uğramasına, vergi yükünün diğer mükellefler üzerine yığılmasına ve haksız rekabet ortamının doğmasına yol açmıştır. Bazı mükelleflerin 3218 sayılı Kanunun amacı

dışında, salt vergi teşviklerinden yararlanmak için serbest bölgelere taşınması, yukarıda belirtilen sakıncalarının dışında, ülkemizin üretim ve ihracat kapasitesine ilave bir katkı sağlamadığı gibi, benzer durumdaki mükelleflerin de haksız rekabetten kurtulmak için bu bölgelere yönelmesine neden olmuştur.

Bugüne kadarki uygulama sonuçları ve ekonomi üzerinde yarattığı etkiler dikkate alındığında, serbest bölge teşviklerinin gözden geçirilmesi ve bunların 3218 sayılı Kanunda öngörülen amaçlara uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu gereklilik üzerine, Bakanlığımızca yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan Kanun Tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nca 13.01.2004 tarih ve 1/743 esas numarası ile Tali Komisyonlar (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabi Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu) ile Esas Komisyona (Plan ve Bütçe Komisyonu) sevk edilmiştir.

Kanun Tasarısı ile bölgede Türk vergi kanunlarının geçerli olması sağlanmaktadır. Ancak, serbest bölgelerde faaliyet gösteren mükelleflerin uluslar arası açılımları dikkate alınarak kayıt ve belge düzeni konusunda esneklik sağlanması amacıyla Maliye Bakanlığına bölgede yer alacak firmalar ile ilgili özel düzenlemeler yapılabilmesi konusunda yetki verilmektedir,

Tasarı ile 3218 sayılı Kanuna bir geçici madde eklenmesi öngörülmüştür. Bu geçici madde ile, maddenin yürürlüğü gireceği tarih itibariyle faaliyet ruhsatı bulunan mükelleflerin bu ruhsatlar üzerinde yazılı olan sürenin sonuna kadar dolaysız vergilere yönelik haklarının korunması amaçlanmaktadır. Çalıştırılan personelin ücretlerine ilişkin gelir vergisi istisnası ise, faaliyet ruhsatlarında maddenin yürürlüğe gireceği tarih itibariyle kalan süre 5 yıldan uzun olsa dahi 5 yıllık süre ile sınırlı tutulmuştur.

Ayrıca, yine aynı geçici maddede, genel olarak ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak ve serbest bölgelerin istihdam yaratan alanlar olmasını teşvik edebilmek için serbest bölgelerde imalat faaliyetinde bulunan mükelleflerini bu faaliyetleri kapsamında elde ettikleri kazançları, Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yıllık vergileme döneminin sonuna kadar vergiden istisna edilmektedir. Bu istisnadan bölgede yeni faaliyete geçen mükellefler ile faaliyet ruhsatlarında yer alan sürenin dolmasıyla normal vergileme rejimine tabi olacak mükellefler yararlanabilecektir. Ekonomik kalkınma ve istihdam yaratma amacı doğrultusunda, imalat faaliyetinde bulunan mükelleflere tanınan bu imkanın ihracat şartına bağlanması düşünülmemektedir.

Diğer taraftan, Katma Değer Vergisi Kanununun;

1/2. maddesinde, her türlü mal ve hizmet ithalatının katma değer vergisine tabi olduğu,

11/1-a maddesinde, ihracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler ile yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmetler ve karşılıklı olmak şartıyla uluslararası roaming anlaşmaları çerçevesinde yurt dışındaki müşteriler için Türkiye'de verilen roaming hizmetlerinin katma değer vergisinden istisna olduğu,

12. maddesinde, bir teslimin ihracat teslimi sayılabilmesi için, teslimin yurt dışındaki bir müşteriye veya bir serbest bölgedeki alıcıya ya da yetkili gümrük antreposu işleticisine yapılması ve teslim konusu mal Türkiye Cumhuriyeti gümrük bölgesinden çıkarak bir dış ülkeye veya bir serbest bölgeye vasıl olmalı ya da yurt dışındaki müşteriye gönderilmek üzere yetkili gümrük antreposuna konulması gerektiği,

16/1-c maddesinde, Gümrük Kanunundaki transit ve gümrük antrepo rejimleri ile geçici depolama serbest bölge hükümlerin uygulandığı malların katma değer vergisinden istisna olduğu

17/4-ı maddesinde, serbest bölgelerde verilen hizmetler ile deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetlerin katma değer vergisinden istisna olduğu,

hükme bağlanmıştır.

Öte yandan 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 6. maddesinde, serbest bölgelerin gümrük hattı dışında sayılacağı, bu bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair mevzuat hükümlerinin uygulanmayacağı hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlere göre, 3218 sayılı Kanun gereğince kurulan serbest bölgelerde faaliyet gösterenlere Türkiye'den yapılan teslim ve hizmetlerde ihracat istisnası kapsamında işlem yapılacaktır. Serbest bölgelerden Türkiye'ye yapılacak mal teslimi ve hizmet ifaları ise ithalat kapsamında değerlendirilerek katma değer vergisine tabi tutulacaktır. Serbest bölge hükümlerinin uygulandığı malların teslimi ile serbest bölgelerde verilen hizmetler katma değer vergisinden istisnadır.

Serbest bölgelere yapılan teslim ve hizmetlere yönelik ihracat istisnası uygulaması 3218 sayılı Kanunun 6. maddesi hükmü ile paralel olarak yürütülmektedir. Serbest bölgelerde yapılan mal teslimi ve hizmet ifaları ise, ihracatın ve istihdamın arttırılması ve ülkemize teknoloji girişinin hızlandırılması amacıyla katma değer vergisinden istisna tutulmuştur. Serbest bölgelere yönelik bu uygulama sonucu katma değer vergisi kayıp ve kaçağı olmadığı düşünülmektedir.

Yazılı soru önergesinin 4 ve 5 inci bölümlerinde yer alan sorular Bakanlığımız görev alanına girmemekte olup, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığını ilgilendirdiğinden yazılı soru önergesinin bir örneği anılan Müsteşarlığa gönderilmiştir.

Bilgi edinilmesini arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı